

Viorel Achim, *Politica sud-estică a regatului ungar sub ultimii Arpadieni*, Bucureşti, Editura Enciclopedică, 2008, 350 p.

Volumul cercetătorului Viorel Achim, având la bază lucrarea de doctorat susținută în 2003, editat sub egida Editurii Enciclopedice, se dorescă să fie o istorie politică regională ce aduce la lumină un subiect relativ inedit prin integrarea informațiilor privitoare la spațiul românesc în istoria evenimentială a Regatului ungar. Pe de altă parte, aşa cum cum spune și autorul, lucrarea este în același timp o încercare de reconstituire a politicii sud-estice a Ungariei într-un moment de maximă dezvoltare a statelor medievale, secolul al XIII-lea.

Ipotezele susținute de către autor se pot înscrie într-un cadru mult mai larg decât acela la istoriografiei românești, într-un curent integrator și „internaționalist”. Astfel lucrarea poate fi caracterizată drept una interdisciplinară, dacă luăm în considerare și infilațiile confesionale, sociale și etnice, dar și o istorie a unei instituții cu origini ambigue, aceea a banatelor.

Conceperea lucrării în zece capitole, așezate cronologic nu după logica obișnuită a perindării regilor maghiari în fruntea statului, ci după aceea a unor chestiuni perpetuate dincolo de aceste limite temporale sau politici de guvernare ale fiecăruia dintre regii arpadieni și apoi a tranziției politicii regale spre epoca angevină, conturează pentru cititorul avizat o altă fațetă a istoriei unui microcosmos, cum a fost sud-estul Regatului ungar. Dacă primele două capitole ale lucrării tratează politica Ungariei și direcția sud-estică a acesteia, capitolul al treilea este o prezentare a consecințelor zonale ale invaziei mongole din 1241-1242 și schimbarea raportului de forțe de pe scena politică sud-estică.

Cel de-a patrulea și cel de-a cincilea capitol reconstituie faza imediat următoare, aceea a refacerii regatului, a schimbării tipului de apărare la graniță (prin trecerea de la sistemul prisăcilor la acela al cetăților de apărare) precum și reluarea politicii de ofensivă în timpul regelui Bela IV care sesizează importanța factorului mongol în zonă, astfel că inițiază o serie de acțiuni care să prevină pericolul: instalarea ioaniților în țara Severinului, politica diplomatică față de Halici, diverse legături matrimoniale cu dinaștii ortodocși.

Capitolele VI și VII redau sensul și înțelegerea noțiunii de politică externă în timpul regilor Ștefan V și Ladislau Cumanul, în timp ce capitolul al optulea prezintă importanța contactelor diplomatice cu mongolii iar capitolul următor, ca o consecință firească, evidențiază expansiunea mongolă în spațiul balcanic în defavoarea Regatului ungar. Capitolul final, al zecelea, conturează primele decenii ale secolului al XIV-lea și revenirea Ungariei pe scena politică din sud-estul continentului.

Aprecierile deosebite se pot referi la volumul mare de bibliografie consultată de către autor dar și la diversitatea ei, provenind din surse istoriografice din toate statele aflate în zona de interes a lucrării, respectiv cele din sud-estul Regatului ungar, dar nu numai. Astfel, cu toate că istoriografia românească a mai abordat subiectul secolului al XIII-lea prin istorici de marcă precum Șerban Papacostea, Viorel Achim extinde aria de investigare și asupra istoriografiilor maghiară, sărbă și bulgară, direct conectate la subiect. Concomitent, folosirea informațiilor din surse cunoscute într-un context inedit este un alt atribut al lucrării cercetătorului Viorel Achim. Un element care atrage atenția este, aşa cum apreciam și mai sus, detectarea în sursele cunoscute a informațiilor care, puse într-un context nou, aduc lumină asupra unor aspecte controversate. Astfel este, spre exemplu, interpretarea în cheie modernă a cronicilor referitoare la perioada premergătoare „descălecătului” și la cea privind formarea statelor medievale românești.

Probabil afirmația autorului, că istoria Ungariei în secolul al XIII-lea este redată de raporturile dintre populațiile migratoare și cele sedentare, explică într-o bună măsură întregul arsenal de argumente folosit în lucrare.

Volumul prezentat reprezintă sinteza unor cercetări laborioase, reușind să aducă un aport deosebit istoriografiei românești, sau, mai mult, întregii istoriografii sud-est europene.

Livia Magina